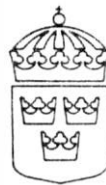

Motion till riksdagen

1988/89:Kr501

av Bengt Westerberg m.fl. (fp)

Idrottens villkor

Mot.
1988/89
Kr501

”– – – Det är det som susen gör!”

En viktig utgångspunkt för folkpartiets ställningstaganden i idrottspolitiska frågor är att idrotten ska bevara sin karaktär av obunden folkrörelse. Dels är det ekonomiskt orealistiskt att ersätta det arbete som idag utförs av över 400 000 i huvudsak oavlönade idrottsledare med motsvarande insats från anställda fritidsledare. Det skulle kosta uppskattningsvis 10 miljarder kronor per år. Dels skulle mycket av idrottsrörelsens styrka gå förlorad, om ideellt arbete, engagemang och personligt ansvar fick minskad betydelse.

Folkpartiet har stark tilltro till idrottsrörelsens egen förmåga både att ta tillvara sina möjligheter och att lösa sina problem. Samhällets uppgift är – med vårt synsätt – att skapa gynnsamma förutsättningar för denna vårt lands största folkrörelse, inte att styra verksamheten.

Hur statens andel av detta stöd bör utformas redovisas i det följande.

Men idrottens betydelse, t.ex. inom så viktiga områden som ungdomsförskolan och friskvård, gör att vi i motionen därutöver uppmärksammar några företeelser inom idrotten trots att de alltså enligt vår uppfattning inte bör bli föremål för politiska beslut.

Ungdomsverksamheten – unik i aktivitet och mångfald

Idrottens samhällsnytta är kanske mest påtaglig i den omfattande ungdomsverksamheten. Där får unga människor lära sig att ta hänsyn till andra och att rätta sig efter demokratis spelregler. Där förebygger man missbruk och brottslighet, stimulerar kamratskap och överbryggar generationsklyftor. Med den fysiska träningen lägger man grunden till god hälsa.

Ungdomsverksamheten är möjlig tack vare de många ideellt arbetande ledarnas insatser. Ett av de viktigaste inslagen i samhällets stöd till idrotten måste därför vara att bidra med resurser till rekrytering och utbildning av ungdomsledare.

De flesta idrottsutövare slutar som aktiva i relativt tidig ålder, och många av dem är väl lämpade att fortsätta som ledare.

Förutom rekryteringen från idrottens egna led utgör föräldrarna en given målgrupp. Det är naturligt – och positivt – att man delar sina barns intresse och hjälper till med verksamheten. Kan föreningarna erbjuda bra arbetsförhållanden – det gäller t.ex. lokaler och möjlighet till vidareutbildning – kommer fler föräldrar att stanna kvar och hjälpa till med ungdomsarbetet också sedan de egna barnen har slutat.

Framför allt de yngsta måste få lov att "leka idrott". Den får inte bli för allvarlig och resultatfixerad. Kräver man specialisering och 100-procentig satsning av 10-12-åringar blir följden att många utesluts från den idrottsliga gemenskapen. Tvärtom måste man uppmuntra barnen att pröva olika grenar utan krav på att bli bäst.

Brist på förståelse för lekmomentet i idrotten leder ibland till alltför stor press också från föräldrarnas sida. Samtidigt är det angeläget att erinra om att engagerade föräldrar i allt väsentligt är en tillgång för verksamheten. Motsatsen, föräldrar som underlåter att stimulera barnen till positiva fritidsaktiviteter, är tyvärr alltför vanlig.

Det är en viktig uppgift för idrottsrörelsen, liksom för föräldrar och skola, att se till att lek, öppenhet och generositet också i fortsättningen kommer att känneteckna ungdomsidrotten!

Reglerna för statens aktivitetsstöd till föreningarna är utformade på ett sätt som kan bidra till att ungdomarna "hålls kvar" i en förening och därmed ges sämre möjligheter att prova andra idrotter.

Riksidrottsförbundet bör därför uppmanas att i samråd med övriga berörda organisationer lämna förslag på hur bestämmelserna kan justeras så, att aktivitetsstödet inte får sådana effekter.

Också det lekbetonade idrottsutövandet utanför idrottens organisationer måste stimuleras. Det finns tecken på att ungdomars spontana idrottande minskat. Bollspelandet på en gräsäng är inte lika vanligt som förr.

Det beror till viss del på att idrottsrörelsen tar hand om fler ungdomar än tidigare. Men denna styrning kan, som vi påpekat, också bli för hård.

Möjligheterna till spontant idrottsutövande i närmiljön måste förbättras. En bollplan behöver i princip bara bestå av en öppen plats med två enkla målställningar, och att spola en mindre isbana kräver inga större resurser.

Idrotten som hälsosam fritidssysselsättning

En annan viktig funktion fyller idrotten i sin egenskap av hälsosam fritidssysselsättning för vuxna.

Genom att idrotten stimulerar till fysisk aktivitet är den ett vapen i kampen mot våra vanligaste sjukdomar. En målmedveten satsning på friskvård i form av motion gör det möjligt att hejda de snabbt stigande kostnaderna för sjukvården.

För individen betyder idrotten fysiskt och psykiskt välbefinnande, avkoppling och kamratskap.

Motionsidrotten motverkar i sig missbruk av alkohol och tobak, men idrottsrörelsen engageras också på annat sätt i det drogförebyggande arbetet.

Det samarbete som sker mellan idrottsrörelsen och samhället – när det gäller friskvården huvudsakligen landstingen – bör utvecklas och fördjupas. Idrottsrörelsen ska därvid svara för det praktiska utbudet av aktiviteter, och det statliga och kommunala stödet koncentreras till att göra det möjligt för föreningarna att komplettera tävlingsverksamheten med motionsaktiviteter och till att underlätta rekrytering och utbildning av motionsledare.

Det är också en uppgift för stat och kommun att tillgodose behovet av lättillgängliga motionsanläggningar.

Idrotts- och friluftsliv bedrivs inte bara inom idrottsrörelsen. Många andra ideella organisationer har på sitt program aktiviteter som är av lika stor betydelse för friskvården. Men idrotten är unik så till vida som dess stora utbud gör det möjligt för i stort sett alla att hitta en verksamhet som passar egna förutsättningar, behov och ambitioner.

Mot. 1988/89
Kr501

Idrottens ekonomi

Idrottens betydelse för ungdomens fostran och för människors hälsa är de viktigaste motiven för ett ökat samhällsstöd. Det är framför allt på dessa områden som idrottsrörelsen genom sina stora kontaktytor har möjlighet att nå ut till nya grupper och att erbjuda ännu fler människor meningsfulla fritidsaktiviteter.

För att idrotten ska kunna planera för en sådan utbyggd verksamhet, bör riksdagen anta ett långsiktigt program för en utökning av det statliga stödet.

Detta stöd kan emellertid ges olika former. Folkpartiet har tidigare krävt att alternativt eller komplement till idrottens stöd från statsbudgeten bör undersökas.

Bakom vårt krav ligger framför allt det faktum att utvecklingen av det statliga anslaget inte motsvarar den kvantitativa utvecklingen inom idrottsrörelsen. Men vi har också pekat på de konflikter som kan uppstå, om idrotten kommer i alltför starkt beroendeförhållande till staten.

Olika idrottsaktiviteter är en förutsättning för Tiptjänsts verksamhet. Tipsverksamheten ger i sin tur staten ett betydande överskott och den utredning vi föreslår bör bl.a. undersöka hur en större del av detta överskott kan ställas direkt och varaktigt till idrottens förfogande.

Över huvud taget har den statliga spelverksamheten expanderat kraftigt under senare år. Omsättningsökningen uppgår till mer än tio miljarder kronor under en tioårsperiod. Det har delvis skett på idrottens och övriga folkrörelsens bekostnad, vars andel av intäkterna från spel och lotterier har minskat från 33 till 18 procent.

En större del av spelmarknaden måste öppnas för idrottsrörelsen. Det bör ingå i utredningens uppdrag att föreslå hur detta kan ske. De marginella förbättringar som nyligen beslutades var inte tillräckliga.

Förutom det anslag som via Riksidrottsförbundet fördelas till specialidrottsförbunden ger staten också bidrag direkt till ungdomsverksamheten på basplanet. Det lokala aktivitetsstödet är knutet till antalet sysselsatta ungdomar och har tillsammans med motsvarande stöd från kommunerna stor betydelse för de enskilda föreningarna.

Bidraget utgår idag med 12 kronor per sammankomst. Vi anser att det lokala aktivitetsstödet utgör en så viktig stimulans för barn- och ungdomsverksamheten inom idrotten, liksom för övriga berörda organisationer, att det nu bör återges det reala värde det hade 1981. Vi föreslår därför att bidraget höjs till 17 kronor per sammankomst. Det innebär en uppräknings på cirka 43 milj kronor.

Eftersom ungefär 20 % av den totala summan går till föreningar med annan typ av ungdomsverksamhet än idrott, innebär ökningen betydande förbättringar också för dessa organisationer.

Som vi påpekat under avsnittet "ungdomsverksamhet" bör reglerna ses över så att de inte utgör ett hinder för att barnen tillhör flera föreningar och kan prova olika idrottsgrenar.

En översyn av reglerna kan också vara befogad för att öka rättvisan i systemet. Statens ungdomsråd har t.ex. påpekat att organisationer som inte huvudsakligen arbetar med små fasta grupper och tidsmässigt korta aktiviteter missgynnas.

Det lokala aktivitetsstödet nuvarande utformning gynnar de föreningar som har en dokumenterat aktiv ungdomsverksamhet. Eventuella korrigeringar av reglerna får inte innebära att den inriktningen ändras.

Att idrottsföreningar numera tvingas betala arbetsgivaravgifter på ersättning till idrottsutövare är betungande inte enbart för elitklubbarna. Genom att beloppsgränsen satts så lågt som ett halvt basbelopp berörs också idrottsverksamhet som är av ren hobbykaraktär och där ersättningen i allt väsentligt är avsedd att täcka kostnader.

För elitklubbarna utgör arbetsgivaravgifterna mycket stora belopp. Riksidrottsförbundet redovisar t.ex. att elitishockeyns föreningar vardera betalar ca 1 miljon kronor per år i avgifter för sina spelare. Det är uppenbart att denna nya kostnad påverkar inte bara elitsatsningarna utan också tar betydande resurser från klubbarnas bredd- och ungdomsverksamhet.

Vi ifrågasätter inte att föreningar, vilkas avtal med idrottarna innebär ersättningar motsvarande i stort sett heltidsarbete, ska betala sociala avgifter. Den som ägnar sig åt idrotten som yrke ska inte ha sämre förmåner i detta avseende än andra.

I det betydligt vanligare fallet, där idrotten inte utgör den huvudsakliga inkomstkällan, är det angeläget att finna en metod som tillförsäkrar den enskilde idrottaren rimlig trygghet utan nuvarande stora påfrestningar på föreningens ekonomi.

Riksidrottsförbundet har redovisat tre alternativa lösningar på socialavgiftsfrågan. Alternativ 1 innebär i korthet att förmånerna ska utgå utan att föreningen behöver erlägga avgift. Alternativ 2 går ut på att klubben inte ska betala några avgifter och att staten inte heller tillhandahåller det lagstadgade skyddet. Däremot ska föreningen teckna en privat försäkring med lagstadgat minimiskydd. Alternativ 3, som Folkpartiet förordar, innebär att avgifter utgår för idrottsutövare som har en årlig ersättning överstigande två basbelopp. För dem som tjänar mindre ska istället alternativ 2 gälla.

Det är angeläget att denna fråga löses utan ytterligare dröjsmål. Regeringen bör snarast lämna förslag på hur föreningarnas skyldighet att betala arbetsgivaravgifter på ersättning till de aktiva ska reduceras.

Kvinnor och idrott

Även om kvinnors möjlighet att idrotta har förbättrats under senare år återstår mycket innan vi har en jämställd idrott. Kvinnoidrotten har t.ex. svårt att hävda sig i konkurrensen om träningslokaler och anläggningar för idrotter som särskilt engagerar flickor ges ofta låg prioritet.

Det stora antalet deltagare vid speciella motionsarrangemang för kvinnor visar att det finns ett ökande intresse, ett intresse som idrottsrörelsen borde kunna ta till vara bättre än hittills.

En viktig del av idrottens jämställdhetsarbete är att öka antalet kvinnliga ledare. Deras utbildning måste därför ges förtur och rekryteringen stimuleras. Det gäller framför allt på föreningsplanet, men fler kvinnliga ledare och tränare måste också nomineras vid t.ex. utlandsrepresentation och i andra betydelsefulla idrottssammanhang. Antalet kvinnliga styrelseledamöter på central- och distriktsnivå är fortfarande lågt.

Kvinnor och idrott bör också i fortsättningen vara ett prioriterat område inom idrottsforskningen.

Riksidrottsförbundet har huvudansvaret för att arbetet med att ge kvinnliga och manliga idrottsutövare likvärdiga villkor påskyndas.

Alla ska ha samma chans

Handikappidrotten ska ges samma förutsättningar som idrotten i övrigt. Det ska inte vara dyrare eller krångligare för den handikappade än för andra att utöva sin idrott.

För de aktiva inom handikappidrotten är de psykiska effekterna av idrotten ofta lika viktiga som de fysiska. Idrottsgemenskapen med kamrater, som har ungefär samma handikapp, ger förutom rekreation och motion också självförtroende och den stimulerar till ett aktivt liv även i andra sammanhang.

Intresset för handikappidrott växer snabbt. Respekten är stor för de prestationer de handikappade utför i tävlingssammanhang. Att den synskadade simmarflickan Magdalena Tjernberg blev tvåa i Riksradios omröstning om bästa idrottsprestation är ett bevis för det.

Men handikappidrotten har också problem. Dit hör dålig tillgänglighet till anläggningarna. De äldre lokalerna är ofta inte handikappanpassade samtidigt som konkurrensen om tider i de nya hallarna är stor.

Det krävs i regel relativt enkla förbättringsarbeten för att även äldre idrottsanläggningar ska bli mer handikappvänliga. Detta arbete måste påskyndas, och vid fördelning av tävlings- och träningsstider måste hänsyn tas till handikappidrottens särskilda behov.

Andra problem som är speciella för handikappidrotten är de höga kostnaderna för hjälpmedel och svårigheterna med transporter.

En fortsatt positiv utveckling av handikappidrotten är beroende av en utökad ledarutbildning. Elevplatserna för handikappidrott vid GIH bör bli fler.

Invandrarna och idrotten

Idrottsrörelsen gör redan idag en stor insats när det gäller att underlätta för invandrare att komma in i det svenska samhället. Med sin mångfald och lättillgänglighet har idrotten unika möjligheter att överbrygga motsättningar och öka förståelsen för invandrarnas situation.

Ett oroväckande undantag utgör de inslag av rasism som uppmärksammats det senaste året, främst bland vissa delar av fotbollspubliken. Såväl idrottsrörelsen som samhället i övrigt måste med kraft visa att sådana tendenser inte accepteras.

Många invandrare har berikat svensk idrott genom att som aktiva, tränare eller ledare lyfta fram idrottsgrenar där vi tidigare varit mindre framgångsrika.

För ungdomar med ambition att idrotta på elitnivå är det ofta problem att kombinera utbildning med träning och tävling. För att det ska vara möjligt krävs speciella lösningar.

På ett flertal platser i landet finns idag idrottsgymnasier, där man lagt in fem veckotimmar specialidrott på schemat. Erfarenheterna därifrån är mycket goda med bra resultat för såväl utbildningen som idrotten.

Man provar också andra möjligheter för att klara kombinationen utbildning/idrott. Ett alternativ är att eleverna har färre veckotimmar för att frigöra tid för träning, men istället går ett år längre.

Delar av undervisningen förlagd till kvällstid och korrespondensstudier är ytterligare exempel på lösningar som provas för närvarande.

Enligt vår uppfattning bör dessa verksamheter utvecklas i takt med efterfrågan. Vi ställer oss således bakom den föreslagna utökningen av antalet platser vid idrottsgymnasier och i s.k. hemortsalternativ. På sikt bör alla ungdomar få möjlighet att kombinera idrott med utbildning.

Det måste också vara möjligt att kombinera högskolestudier med kvalificerad idrott. Man bör därför ha rätt till förlängd studiegång med fullt studiestöd och för att därvid undvika alltför stora skulder för idrottsungdomarna bör en särskild stipendiefond inrättas. Därmed skapas ett alternativ till USA:s system med stipendier/studier/idrott.

En annan angelägen fråga i det här sammanhanget är behovet av att samla den högre idrottsledarutbildningen och forskningen i en idrottshögskola. I de flesta stora idrottsnationer finns idag idrottshögskolor eller idrottsuniversitet, och dessa har stor betydelse för idrottens utveckling i respektive land.

Riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att snarast redovisa förslag till en idrottshögskola.

Problem inom idrotten

Med den omfattande verksamhet som idrottsrörelsen bedriver är det svårt att helt undvika negativa inslag.

Idrotten är medveten om var problemen finns och i regel har kraftfulla åtgärdsprogram satts in för att komma tillrätta med dem.

Vi har tidigare bl.a. nämnt risken med att det spontana, lekfulla idrottandet minskar och faran med barnidrottens tendens till alltför tidig specialisering. Våldet på, men framförallt vid sidan av, idrottsarenan är ett annat problem idrotten försöker komma till rätta med.

På några områden, där de negativa effekterna är mycket allvarliga, handlar det inte enbart om interna idrottsproblem. Dit hör t.ex. dopingen.

Vid sommarens OS-tävlingar i Söul koncentrerades uppmärksamheten än en gång på dopingens snabba utbredning.

Systematisk "uppyggnad" med särskilda hormoner gör att idrottsutövaren kan nå resultat långt över den normala prestationsförmågan, och likaså kan man med hjälp av kortvarigt stimulerande preparat sätta normala fysiska och psykiska spärrar ur funktion. Även om man vet alltför lite om långtidseffekterna är det uppenbart att detta sker med hälsan som insats. Försök har bl.a. visat att preparaten kan dämpa könshormonproduktionen.

Förutom de allvarliga hälsoriskerna innebär dopingen ett avsteg från idrottens krav på "fair play".

Kampen mot dopingen måste intensifieras. Internationellt bör Sverige gå i spetsen för att få bort dopingen i alla dess former. Reglerna måste bli mer entydiga, informationen förbättras och kontrollmöjligheterna utökas.

Elitidrott som stimulerar och underhåller

Tävlingsidrott på toppnivå har en lång tradition i vårt land och idag är Sverige en av världens främsta idrottsnationer. Det finns ett klart samband mellan elitidrottarnas resultat och utvecklingen av motions- och ungdomsverksamheten. Elitidrottarna är förebilder och inspirationskällor, och det är påtagligt hur framgångar i en idrottsgren väcker nytt intresse, lockar fler utövare och ger nya framgångar.

Därför ligger det i samhällets intresse att förbättra också elitidrottarnas villkor.

Elitidrotten har dessutom ett stort underhållningsvärde, en verklig folkteater som engagerar åskådare i alla åldersgrupper.

Den spänning och avkoppling tävlingen eller matchen ger är ytterligare ett exempel på idrottens betydelse för människors allmänna välbefinnande.

Hemställan

Mot bakgrund av det anförda hemställs

1. att riksdagen under anslaget H 3, Bidrag till lokal ungdomsverksamhet, beslutar anslå 144 600 000 kronor,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om reglerna för det lokala aktivitetsstödet,

3. att riksdagen hos regeringen begär utredning om en i förhållande till det nuvarande statsstödet alternativ finansiering av den svenska idrottsrörelsen,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett långsiktigt program för en ökning av det statliga stödet till idrotten,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att öka de ideella organisationernas andel av spelmarknaden,

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler för debitering av arbetsgivaravgifter i enlighet med vad som anförts i motionen¹],

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ökade möjligheter att kombinera studier med idrott²],

att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättandet av en idrottshögskola²],

¹ 1988/89:Sf217

² 1988/89:Ub802

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om intensifierad kamp mot dopingen.

Mot. 1988/89
Kr501

Stockholm den 13 januari 1989

Bengt Westerberg (fp)

Ingemar Eliasson (fp)

Karin Ahrlund (fp)

Charlotte Branting (fp)

Sigge Godin (fp)

Ingela Mårtensson (fp)

Jan-Erik Wikström (fp)

Kerstin Ekman (fp)

Karl-Göran Biörsmark (fp)

Birgit Friggebo (fp)

Elver Jonsson (fp)

Anne Wibble (fp)

Christer Eirefelt (fp)